

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ

ІІІ МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

22 листопада 2018 року

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2018

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ

III МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

22 листопада 2018 року

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2018

УДК 81'37

П 78

П78   **Проблеми лінгвістичної семантики** : III Міжнародна науково-практична інтернет-конференція (22 листопада 2018 року). Збірник матеріалів. – Рівне : РДГУ, 2018. – 203 с.

The Problems of Linguistic Semantics : The 3rd International Scientific and Practical Internet Conference (November 22, 2018). The Collection of Conference Proceedings. – Rivne : RSUH, 2018. – 203 p.

У збірнику матеріалів III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми лінгвістичної семантики» розглянуто низку питань, що стосуються актуальних проблем лінгвістичної семантики: когнітивної семантики, зіставної семантики, лексичної та граматичної семантики, семантики і прагматики мовних одиниць, семантики тексту і дискурсу, семантики і перекладу.

The Collection of Conference Proceedings «The Problems of Linguistic Semantics» focuses on the topical issues of Linguistic Semantics: Cognitive Semantics, Contrastive Semantics, Lexical and Grammatical Semantics, Semantics and Pragmatics of Linguistic Units, Semantics of Text and Discourse, Semantics and Translation.

УДК 81'37

Редакційна колегія:

Головний редактор – **Деменчук О.В.**, д-р філол. наук, професор.

Відповідальний редактор – **Михайлова Є.В.**, канд. філол. наук, доцент.

Члени редакційної колегії:

Павлова О.І., канд. філол. наук, професор; **Аладько Д.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Калініченко М.М.**, канд. філол. наук, доцент; **Константинова О.В.**, канд. філол. наук, доцент; **Кучма Т.В.**, канд. філол. наук, доцент; **Орел І.І.**, канд. філол. наук, доцент; **Павловська Л.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Тарасюк Н.Ю.**, канд. філол. наук, доцент; **Чеберяк А.М.**, канд. філол. наук, доцент.

Рекомендовано до друку вченою радою

Рівненського державного гуманітарного університету

(*протокол № 10 від 27.11.2018 р.*)

© Автори публікацій, 2018

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2018

ЗМІСТ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ:
ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ**

BAUZER A.	THE IMPLICATIVE TYPE OF SEMANTIC DERIVATION: A CROSS-LINGUISTIC PERSPECTIVE	8
DEMENCHUK O.	TOWARDS MODELING LEXICAL SEMANTICS: A CROSS-LINGUISTIC PERSPECTIVE	10
IEGOROVA A.V., BOKLAN Y.V.	PECULIARITIES OF OCCASIONAL WORDS IN FANTASY LITERATURE (USING THE EXAMPLE OF J.K. ROWLING'S BOOK SERIES "HARRY POTTER")	13
КІНАЩУК А.В.	МОДЕЛІ СЕМАНТИЧНОГО ОПИСУ ЛЕКСИКИ	16
МІЗИН К.І.	ШЛЯХИ ПІДСИЛЕННЯ ЛІНГВОМЕТОДОЛОГІЇ ФРАЗЕОЛОГІЇ НА ОСНОВІ КОРПУСНОБАЗОВАНОГО ПІДХОДУ	20

ПРОБЛЕМИ КОГНІТИВНОЇ СЕМАНТИКИ

БИЧКОВ Л.О.	КОГНІТИВНО-ОНОМАСІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОРНИТОНІМІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	24
--------------------	---	----

ПРОБЛЕМИ ЗІСТАВНОЇ СЕМАНТИКИ

АЛАДЬКО Д.О.	МЕТОНІМІЧНА МОДЕЛЬ «РОЗМІР – ПОСУД ТАКОГО РОЗМІРУ» В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	29
ВАСИЛЬЄВА О.Є.	СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ СМАКОВИХ НОМІНАЦІЙ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ	31
КОСТЮК І.В.	СЕМАНТИКА ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ НА ПОЗНАЧЕННЯ ЕМОЦІЙ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	34
КУЧМА Т.В.	АСОЦІАТИВНЕ ПОЛЕ «ВЧИТЕЛЬ» В УКРАЇНСЬКІЙ, ПОЛЬСЬКІЙ ТА НІМЕЦЬКІЙ МОВАХ (ЗА ДАНИМИ ВІЛЬНОГО АСОЦІАТИВНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ)	39
ОКСАМИТНА К.С.	СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ ПЕРЦЕПТИВНИХ НОМІНАЦІЙ «М'ЯКИЙ / DOUX» В УКРАЇНСЬКІЙ ТА ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВАХ	41

ПАВЛОВСЬКА Л.О.	СЕМАНТИКА І ПРАГМАТИКА ВЕРБАЛЬНИХ ФОРМУЛ ПОБАЖАНЬ У РІЗНОСТРУКТУРНИХ МОВАХ	46
ПАЮК В.Л.	СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ ТАКТИЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ (НА МАТЕРІАЛІ НОМІНАЦІЇ «ГОСТРИЙ / SHARP» В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ)	49
ЦУП О.В.	СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ ЗНАЧЕНЬ ЗВУКОВИХ НОМІНАЦІЙ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ, НІМЕЦЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)	52
ЯСІНСЬКА Т.А.	СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ СЛУХОВОЇ ЛЕКСИКИ (НА МАТЕРІАЛІ НОМІНАЦІЇ «ТИХИЙ / STILL» В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ)	55

ЛЕКСИЧНА І ГРАМАТИЧНА СЕМАНТИКА

АЛАДЬКО О.Д.	КВАЛІФІКАТИВНІ МЕТОНІМІЧНІ МОДЕЛІ В НАЗВАХ ОДЯГУ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	60
ОРЕЛ І.І.	ФУНКЦІЇ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У ЗАГОЛОВКАХ НІМЕЦЬКИХ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ СТАТЕЙ	63
ТАРАСЮК Н.Ю.	СЕМАНТИКО-СИНТАКСИЧНИЙ АСПЕКТ МОТИВАЦІЇ ФРАНКОМОВНОЇ СЛОВОТВІРНОЇ МОДЕЛІ НОМІНАТИВНИХ ЧАСТИН МОВИ	67
ЧЕРЕМІСІН М.В.	СЕМАНТИЧНІ ГРУПИ ГУСТАТИВНИХ НОМІНАЦІЙ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ	71

СЕМАНТИКА І ПРАГМАТИКА МОВНИХ ОДИНИЦЬ

БОРЗЕНКО О.П.	ТЕКСТ ЯК СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА ОДИНИЦЯ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	74
МИХАЙЛОВА Є.В.	КАТЕГОРІЙНА СЕМАНТИКА ТУРЕЦЬКОГО ПРИКМЕТНИКА: АТРИБУТИВНІ СЛОВОФОРМИ ІЗАФЕТНИХ СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ	77
МОЗГОВА Я.О., ТИТАРЕНКО В. В.	СПЕЦИФІКА ЕКСПРЕСІВНОГО ЗАБАРВЛЕННЯ СЛОВА	81

СЕМАНТИКА ТЕКСТУ І ДИСКУРСУ

АРТЬОМОВА Є.О.	COMPUTER-MEDIATED COMMUNICATION AS A SOURCE OF VOGUE WORDS AND COINAGE	85
ГЕТЬМАН З.О., МОРЕНЕЦЬ І.М.	КОМУНІКАТИВНА СПРЯМОВАНІСТЬ АКТУАЛІЗОВАНИХ РЕЧЕНЬ ЯК СКЛАДОВА ПРАГМАТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ ДІАЛОГІЧНОГО ТЕКСТУ	88

*III Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ»*

КАЛІНГЧЕНКО М.М.	ТВОРЧИСТЬ ЕМІЛІ ДІКЕНСОН В ДИСКУРСІ ПОПУЛЯРНОЇ ЖІНОЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ АМЕРИКИ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТОРІЧЧЯ	92
МАРТИНЕНКО О.Є., ДИШЛЮК О.О.	ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ В ГАЛУЗІ АВТОМОБІЛЕБУДУВАННЯ	94
МАРТИНЕНКО О.Є., ТКАЧУК К.М.	ДО ПИТАННЯ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ТЕРМІНІВ В ГАЛУЗІ МАРКЕТИНГУ	96
НАЙДИЧ А.О.	«LIVE OAK, WITH MOSS» – ДІЙСНА ІСТОРІЯ ПРО «ГЕЙ-МАНІФЕСТ» ВОЛТА ВІТМЕНА	99
ПРИМІЧ О.В.	ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ	103
ЧЕРЕМІСІН М.В.	СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МЕТАФОРИ ТА ЇЇ ФУНКЦІЇ У РОМАНІ Д. БРАУНА «КОД ДА ВІНЧЬ»	108
ШЕВЧУК Л.О., ФЕДОРЧУК А.О.	ДО ПИТАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ СПЕЦИФІКИ ТРАКТУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ОЗНАК ЕКФРАЗИ	111

СЕМАНТИКА І ПЕРЕКЛАД

ВИФАТНЮК Л.О.	ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБЛИВОСТЕЙ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ НА РОЗКРИТТЯ РИС ХАРАКТЕРУ ОСОБИ	114
ГЕРАСИМОВА Н.І.	СЕМАНТИКО-СТИЛІСТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ	116
ДЕЙНЕКО А.І.	СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ТА ТИПИ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ	119
ДЖУРИЛО А.П., ГАСВСЬКИЙ Я.С.	КЛАСИФІКАЦІЯ ІДІОМАТИЧНИХ ОДИНИЦЬ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД	122
ДЖУРИЛО А.П., ІЛЬІНА В.Д.	АНГЛОМОВНИЙ РЕКЛАМНИЙ ДИСКУРС: СОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ	125
ДЖУРИЛО А.П., МАРЧЕНКО А.М.	ДО ПИТАННЯ ПРО ВИКОРИСТАННЯ КОМПЕНСАЦІЇ ЯК ОСНОВНОЇ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ СТРАТЕГІЇ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ АДЕКВАТНОСТІ В ПЕРЕКЛАДІ	128
ДЖУРИЛО А.П., СЛЄПНЬОВ О.В.	ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ ГУМОРУ	131
ДЖУРИЛО А.П., ХЕЙЛИК Д.А.	ДО ПИТАННЯ ЗАГОЛОВОКУ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ ЯК ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ	134
ДОВГАНЕЦЬ В.І., ГЕРАСИМОВ В.В.	ДО ПИТАННЯ РОЗГЛЯДУ ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНОЇ СПЕЦИФІКИ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ НЕОЛОГІЗМІВ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ	137

*III Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ»*

СТОРОВА А.В., ПАВЛЮК Н.О.	ДО ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	140
КІРЕЯ Г.І.	СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ОНІМІВ (НА МАТЕРІАЛІ ПОВІСТІ ДЖ.Р.Р. ТОЛКІНА «ГОБІТ, АБО ТУДИ І ЗВІДТИ»)	143
ЛЕЙЦЮСЬ Г.М., ЛАПТІНОВ М.А.	ДО ПИТАННЯ ПРО СЕМАНТИЧНІ ЗАСОБИ УТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ	152
ЛЕЙЦЮСЬ Г.М., СТРИЖКО І.С.	ДО ПИТАННЯ ПРО СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З ЧАСОВИМ КОМПОНЕНТОМ "SECOND" УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	155
ЛИТНЄВА Г.П., ДЕНИСАЙКО К.Ю.	РОЛЬ ЗАПОЗИЧЕНЬ ЯК СПОСОБУ ЗБАГАЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ ТРАНСПОРТНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	157
ЛИТНЄВА Г.П., КОВАЛЬ І.І.	ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕРМІНОТВОРЕННЯ БАГАТОКОМПОНЕНТНИХ ОДИНИЦЬ У ТЕКСТАХ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ	161
МАК В.В.	ЕКСПРЕСІВНОСТІ НА СИНТАКСИЧНОМУ РІВНІ У АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	164
МАРТИНЕНКО О.Є., АБДУРАХМАНОВА НА.	ДО ПИТАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ СЕМАНТИЧНОЇ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПОЛІТИЧНОЇ МЕТАФОРИ	169
МИРОНЕНКО О.Ю.	ЛЕКСИКОГРАФІЧНІ ЗАСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ ХОРОБРІСТЬ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	172
МОЗГОВА Я.О., КРАВЧЕНКО А.М.	СПЕЦИФІКА ПОНЯТТЯ ЕМФАЗИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	180
МОШКОВСЬКА Л.М., ХИЛЮК М.М.	СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ ЗАГОЛОВКІВ АНГЛІЙСЬКИХ ФІЛЬМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	182
НІКОЛЬСЬКА Н.В., ЄРЬОМЕНКО Д.М.	ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНИХ ФРАЗОВИХ ДІЄСЛІВ: ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ	185
ШЕВЧУК Л.О., ДМИТРИЄВА Є.І.	ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧОГО АСПЕКТУ В ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ ЯК СКЛАДОВОЇ ЧАСТИНИ ПРОЦЕСУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	188
ШЕВЧУК Л.О., КАДЕМА О.В.	ТРУДНОЩІ ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В АНГЛОМОВНИХ ПЕРЕКЛАДАХ ПОЕТИЧНИХ ТЕКСТІВ	191

*III Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ»*

ШЕВЧУК Л.О., ПАПАЯНІНА А.О.	ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВИ ДОКУМЕНТІВ У РАКУРСІ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ	193
ШЕВЧУК Л.О., ПОГОРІЛА Е.С.	ПЕРЕКЛАД ЯК МІЖКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ КОМУНІКАЦІЇ	197
ШЕВЧУК Л.О., ЧЕХІВСЬКА А.П.	ФРАЗЕОЛОГІЗМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА МЕТОДИ ЇХ ВІДТВОРЕННЯ У СФЕРІ ПОЛІТИЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	200

УДК 81'366=512,161

Михайлова Є.В., канд. філол. наук
Рівненський державний гуманітарний університет, Рівне

КАТЕГОРІЙНА СЕМАНТИКА ТУРЕЦЬКОГО ПРИКМЕТНИКА: АТРИБУТИВНІ СЛОВОФОРМИ ІЗАФЕТНИХ СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ

У зв'язку з відсутністю у непохідних прикметників спеціальних прикметникових морфологічних афіксів, у тюркології усталилась думка про складність розмежування прикметників та іменників, оскільки вважається, що одне і те саме слово, виступаючи у позиції перед іменником, вказує на ознаку іменника і є прикметником [1, с. 250; 7; 8; 5], а в позиції підмета або додатка називає суб'єкт або об'єкт дії і є іменником. На неможливість розмежування іменника і прикметника тільки за одним критерієм морфологічним або синтаксичним указував А.М. Кононов [4, с.135]. Проте А.М. Кононов, керуючись синтаксичним критерієм, визначає відмінність між іменником та прикметником, як їх здатність утворювати ізафетне та безізафетне означальне словосполучення, зазначаючи, що для прикметника притаманний саме безізафетний характер зв'язку в означальному словосполученні.

Найскладніше визначити частиномовний статус слів у найдавнішому означальному словосполученні, яке більшістю мовознавців визначається як ізафет 1-го типу – безафіксий ізафет. У такому словосполученні ні залежний, ні головний компонент не мають морфологічних показників означальної залежності. Атрибутивні відношення у таких словосполученнях оформлюються тільки синтаксично, приляганням означального слова у препозиції до означуваного іменника (*altın saat /золотий годинник/, kadın aşçı /жінка повар/*).

Утворення такого типу словосполучень обмежено семантично, оскільки у функції означення у таких словосполученнях можуть виступати: 1) назви професій, офіційних звань, титулів, ступенів, національностей та назви осіб за статтю; 2) слова на позначення речовин, матеріалів.

Керуючись розмежуванням лексичної семантики означального компонента, словосполучення такого типу поділяються на два семантичні різновиди: уточнювально-особові (*kadın aşçı /жінка повар/*) та матеріально-речовинні (*altın saat /золотий годинник/*), що зумовлено не тільки особливостями лексичної семантики сполучуваних

слів, а й особливостями атрибутивних відношень, які ці слова виражають.

Означальні словосполучення першого типу (уточнювально-особові) стосуються тільки особи і за теорією номінації дають особі подвійну назву, в якій другий компонент називає особу за родовою ознакою, а перший – за видовою. Відповідно, перший компонент визначається як змінна, уточнювальна, ознака особи (непостійна), а другий – стала ознака номінації особи.

У турецькій мові незмінюваність означального компонента є визначальною ознакою уточнювально-особового ізафету, що утворюється синтаксичним зв'язком прилягання означального препозитивного компонента-іменника до означуваного опорного компонента іменника-особи. Іменник в означальній функції завжди нейтралізує грамему відмінка (не виражає суб'єктної функції називного відмінка) і втрачає морфологічну змінюваність – реалізовується тільки у формі називного відмінка, наприклад: *Kadın (Н. в.) aşçı (Н. в.) (kim?) lokantada çalışıyor /Жінка-повар працює у їдальні/; Kadın (Н. в.) aşçısı (Зн. в.) (kimi?) mağazaya getirin /Відвезіть жінку-повара в магазин/. Іменник *kadın /жінка/* вказує на ознаку особи *aşçı /повар/*, яка дає цій особі другу назву, і разом з тим виокремлює особу з-поміж інших за характерною ознакою – статтю.*

Слова такого словосполучення виступають як два компоненти, що номінують один денотат-особу за двома характеристиками: перша характеристика стала (основна) – предметність, що функціонально може виражати об'єктно-суб'єктні відношення у реченні (друге слово); друга характеристика змінна (уточнювально-видільна) – предметність, що функціонально виражає атрибутивні відношення до опорного компонента. Незмінюваність першого компонента в уточнювально-особових словосполученнях свідчить про осмислення слова з предметним значенням як ознаки, а не як об'єкта чи суб'єкта, що зумовлюється тільки функціонально, оскільки залежно від актуалізації уточнювальної ознаки, що виражається незмінюваною формою, слова-іменники можуть змінювати позиції: *kadın aşçı /жінка-повар/* – *kadın /жінка/* виступає означенням; *aşçı kadın /повар-жінка/* – *aşçı /повар/* виступає означенням.

Враховуючи функціональний характер диференціації семантики слів уточнювально-особових словосполучень в атрибутивних відношеннях, а також ономаціологічну особливість такого словосполучення, а саме, здатність називати особу за двома характеристиками, з яких перша – змінна (предметно-уточнювальна),

а друга – стала (предметно-особова), можна зробити висновок, що обидва компоненти таких словосполучень за лексичною семантикою є іменниками, але препозитивний іменник морфологічно (виступає у незмінній формі називного відмінка однини з нейтралізованими графемами відмінка та числа) та синтаксично (виконує функцію тільки присубстантивного означення) є прикметником. Тобто, препозитивні іменники уточнювально-особових словосполучень – це морфолого-синтаксичні транспозити іменників до класу прикметників, які набувають статусу функціональних прикметників.

Встановити частиномовний статус слів за функцією у реченні найскладніше у словосполученнях із словами матеріально-речовинної (*taş duvar* /кам'яна стіна/, *mermer merdiven* /мармурові сходи/) та якісно-абстрактної семантики (*iyi öğrenci* /хороший учень/, *güzel kız* /красива дівчина/), оскільки такі слова виконують функцію: і означення (*Mermer merdiven ikinci kata getirmiş* /Мармурові сходи вели на другий поверх/; *İyi öğrenci bu çalışmayı yazdı* /Хороший учень написав цю роботу/); і підмета (*Mermer inşaatta kullanılır* /Мармур використовується у будівництві/; *Onun iyisi beni şaşırttı* /Його доброта мене вразила/); і додатка (*Mermeri aldı* /Купили мармур/; *İyisini göster* /Вияви свою доброту/).

Диференційними ознаками для таких слів, як слушно зазначає А.М. Кононов [4], є семантичні (хоча А.М. Кононов не характеризує ці ознаки) та синтаксичні ознаки: прикметники можуть виконувати означальну функцію стосовно іменника та дієслова, наприклад: *iyi iş* /гарна робота/; *iyi çalışıyor* /працюю гарно/, іменники – тільки означальну функцію в ізафетних словосполученнях, наприклад *demir kapı* /залізні двері/, *demir* /залізо/ ніколи не може вказувати на ознаку дій.

На нашу думку, розмежування іменника та прикметника у таких словосполученнях зумовлене не синтаксично, а категорійно – категорійною семантикою цих частин мови, що, у свою чергу, визначає означальну функцію первинною чи вторинною для слів різних категорій. Одне і те саме лексичне значення, виражене основою слова, може категорійно оформлюватись як прикметник та як іменник. Для іменника характерна своя морфологічна парадигма, словоформи якої, реалізуючись у первинних синтаксичних функціях підмета та додатка, обов'язково характеризуються графемою відмінка та спеціальним афіксом, який цю графему виражає.

Натомість, для прикметника первинною є синтаксична функція присубстантивного означення, а фіксована препозиція до іменника та

синтаксичний зв'язок прилягання – граматичною формою реалізації категорійної семантики 'статична ознака предмета'. Слова цієї категорійної семантики у функції безпосереднього означення є одноформними – не утворюють морфологічної парадигми.

Відповідно, слова, основи яких виражають лексичне значення 'речовина' або 'матеріал' (*taş-* 'каміннь', *altın-* 'золото') категорійно можуть оформлюватись двома способами: 1) вказуючи на ознаку предмета за відношенням 'зроблений із / складається із того, що названо препозиційним словом' (*taş duvar* /камінна стіна/, *altın saat* /золотий годинник/), такі слова завжди займають препозицію до означуваного слова і виступають у незмінній морфологічній формі, вираженій чистою основою; 2) вказуючи на речовину чи матеріал, такі слова оформлюються категорійною семантикою предметності: виступають у реченні підметом або додатком, що морфологічно оформлюється спеціальними відмінковими формами: *Büyük taş-ø -ø yolun sırasındadır* /Великий камінь лежить серед дороги/.

Вживаючись у функції означення слова з речовинно-матеріальним значенням можуть змінювати своє лексичне значення і називають не відносну, а якісну ознаку: *taş el* /кам'яна рука/, *altın eller* /золоті руки/. У таких випадках слова *taş*, *altın* нічим не відрізняються від звичайних ад'єктивних конструкцій (*büyük el* /велика рука/, *ince el* /тоненька рука/), оскільки не вимагають від вершинного імені (означуваного) словосполучення показника ізафету, на відміну від звичайних іменникових конструкцій, на зразок *baba-nın el-i* /батькова рука/, де атрибутивні відношення маркуються афіксами родового відмінка (-nın) та ізафету (-i).

Здатність слів із речовинно-матеріальним значенням (*taş*, *altın* та ін.) виражати без ізафетних афіксів у словосполученнях атрибутивні відношення 'зроблений із / складається із' у прямому значенні та називати якісну безпосередню ознаку у переносних значеннях, визначає ознакову природу їхньої категорійної семантики. Такі слова є лексико-граматичними омонімами. Як іменники вони називають речовину або матеріал, категорійно осмислені як 'предметність' через синтаксичні функції підмета та додатка, що морфологічно оформлені спеціальними афіксами. У препозиції до означуваного іменника, ці слова у прямому значенні також ономазіологічно називають речовину або матеріал, але категорійно осмислені по-іншому: як ознака за відношенням 'зроблений із / складається із' до речовини або матеріалу.

Назва речовини / матеріалу і вказівка на відношення до них 'зроблений із / складається із' виражається лексично у самому слові і

корелює із синтаксичними атрибутивними відношення, які вказують тільки на узагальнену означальну залежність від опорного іменника, але лексично не конкретизують як ознака відноситься до предмета. Тобто, слова речовинно-матеріальної семантики у функції означення за категорійною семантикою, морфологічними ознаками, синтаксичною функцією є прикметниками. Ознака, яку ці слова називають у функції означення, і функціональна, і лексико-семантична, що також підтверджується їхньою здатністю вживатися у переносному значенні, називаючи якісну ознаку.

Список використаних джерел:

1. Баскаков Н.А. Каракалпакский язык. Том II. Фонетика и морфология. Часть первая. Части речи и словообразование / Н.А. Баскаков. – М. : Изд-во АН СССР, 1952. – 544 с.
2. Баскаков Н.А. Историко-типологическая морфология тюркских языков / Н.А. Баскаков. – М. : Наука, 1979. – 274 с.
3. Бондарко А.В. Теория значения в системе функциональной грамматики / А.В. Бондарко. – М. : Языки славянской культуры, 2002. – 736 с.
4. Кононов А.Н. Грамматика современного турецкого литературного языка / А.Н. Кононов. – М. : Академия наук УССР, Институт Языкознания, 1956. – 570 с.
5. Akaslan T. Bir, Bu, Bazı, Kimi, Hangi, Kaç, Ne? Sifat mı! / T. Akaslan. – İstanbul : Boğaziçi Üniv. Yay., 2001. – 37 s.
6. Deny J. Türk dili grameri (osmanlı lehçesi) / J. Deny. – İstanbul : Maarif matbaası, 1941. – 176 s.
7. Erkman-Akerson F. Türkçe Örneklerle Dile Genel Bir Bakış / F. Erkman-Akerson. – İstanbul : Multilingual, 2007. – 282 s.
8. Ergin M. Üniversiteler için Türk dili / M. Ergin. – İstanbul : Bayrak Yayınlar, 2009. – 544 s.
9. Gencan T.N. Dilbilgisi / T.N. Gencan. – İstanbul : Ahmet Sait Matbaası, 1971. – 200 s.

УДК 811.111'38

**Мозгова Я.О., канд. філол. наук,
Титаренко В.В., студент**
Національний транспортний університет, Київ

СПЕЦИФІКА ЕКСПРЕСИВНОГО ЗАБАРВЛЕННЯ СЛОВА

Останнім часом питання експресивного забарвлення слова викликає зацікавленість лінгвістів, оскільки експресивність є невід'ємною складовою сучасного світу. Рекламні, політичні,